

Ключы

Алімпіядныя заданні

6 клас

Заданне 1. Пазначыць, у якіх раздзелах навукі пра мову вывучаюцца гук, марфема, слова, словазлучэнне, сказ.

Адказы: Гук – фанетыка, марфема – марфеміка, слова – лексіка, словаўтварэнне, марфалогія, словазлучэнне – сінтаксіс, сказ – сінтаксіс.

Заданне 2. Падкрэсліць гукавыя абрэвіятуры.

Адказы: ЦУМ, ААН, МУС, СНІД, ЗАГС, ЕШКА, МАЗ, БАМ.

Заданне 3. Падкрэсліць зборныя назойнікі.

Адказы.

Садавіна, лазняк, куп’ё, студэнцтва, маліннік, асака, калоссе, бяровенне, люд, галлё.

Заданне 4. Запісаць лічбы словамі.

Адказы. 3 двумастамі пяццюдзсяццю трыма рублямі, каля трыццаці васьмі абітурыентаў, перад васьмюдзсяццю шасцю вучнямі, каля сарака дзвюх кніг, пад пяццюдзсяццю дзевяццю дрэвамі, звыш пяцісот шасцідзсяці аркушаў.

Заданне 5. Выпісаць асобна з кожнага сказа займеннікі і вызначыць іх разрад.

Адказы: 1. Хто – адносны, той – указальны, сабе – зваротны.

2. Самога – азначальны, сябе – зваротны.

3. Такому – указальны, што-небудзь – няпэўны (незначальны)

Заданне 6. Некаторыя ўласныя назойнікі сёння ўжываюцца ў значэнні агульных. Напрыклад: мартэн – печ, у якой атрымліваюць сталь (мартэнаўская печ). Названа іменем французскага мелалурга Мартэна. Патлумачце значэнне і паходжанне слоў мецэнат, фартуна, вулкан.

Адказы:

Мецэнат – багаты апякун навукі і мастацтва. Такім быў Гай Мецэнат, які жыў у Рыме ў I ст. да н.э. і дапамагаў паэту Гарацыю.

Фартуна – шчаслівы выпадак, удача, поспех. Так звалі рымскую багіню шчасця і удачы.

Вулкан – гара з кратэрам на вяршыні, праз які вывяргаецца лава, агонь і попел. Вулкан атрымаў сваю назву па імені старажытнарымскага бога агню і кавалёў.

Заданне 7. Замяніць словазлучэнні адным словам-адпаведнікам.

Адказы. Глядач, пакупнік, пацыент, чытач, футбаліст, суматоры, канферансье, кліент, абанент, пасажыр.

Заданне 8. Уставіць у прыказкі патрэбныя словы, якія з'яўляюцца назвамі частак маўленчага апарату. Растлумачыць сэнс прыказак.

Адказы:

Чужы кусок дзярэ раток	<i>Чужое дабро не ідзе на карысць</i>
Язык да Кіева давадзе	<i>Пытаючыся, пра ўсё даведаешся, усё знойдзеш</i>
У каго згуба, у таго граху поўна губа	<i>Хто згубіў, страціў, той лаецца</i>
Не вер губе - палажы на зуб	<i>Толькі пакаштаваўшы, можна ацаніць ежу</i>
Сказанага слова да губы не вернеш	<i>Перш, чым штосьці сказаць трэба добра падумаць</i>
Казаў бы па-нямецку, дык язык грэцкі	<i>Гавораць пра чалавека, які не ведае замежнай мовы</i>

Заданне 9. Са слоў, якія знаходзяцца ў дужках, выберы патрэбнае, каб утварыць словазлучэнне, і падкрэслі яго.

Адказы. Часопісы, сена, дзверы, канферэнцыю, кароў, гусей, коней, акунёў, сабак, грыбоў.

Заданне 10. Перакласці рускамоўныя словазлучэнні на беларускую мову адным словам.

Адказы. Гасцяванне, здзяцінец, бярозавік, ваверчаны, кляштар, знепрытомнец, буслянка, медзведзяня.